

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
MELCHIOR WATHELET IŠVADA,
pateikta 2013 m. gegužės 29 d.¹

Byla C-132/12 P

**Stichting Woonpunt,
Stichting Havensteder, anksčiau Stichting Com.wonen,
Woningstichting Haag Wonen,
Stichting Woonbedrijf SWS.Hhvl,
prieš**

Europos Komisija

„Apeliacinis skundas — Nyderlandų Karalystės socialinio būsto statybos bendrovėms suteiktos pagalbos schema — Sprendimas, kuriuo Nyderlandų valdžios institucijų priimti išpareigojimai pripažįstami privalomais siekiant laikytis Sąjungos teisės — Nyderlandų valdžios institucijų planuojama teikti pagalba, skirta specialiam projektui, susijusiam su nykstančiomis miestų teritorijomis — Sprendimas, kuriuo schema pripažįstama suderinama su bendrąja rinka — SESV 263 straipsnio ketvirta pastraipa — Reglamentuojamojo pobūdžio teisės akto, tiesiogiai susijusio su fiziniu arba juridiniu asmeniu ir dėl kurio nereikia priimti įgyvendinamųjų priemonių, sąvoka“

I – Įžanga

1. Šioje byloje nagrinėjamas socialinio būsto statybos bendrovių (*woningcorporaties*, toliau – *wocos*) *Stichting Woonpunt*, *Stichting Havensteder*, kuri anksčiau vadinosi *Stichting Com.wonen*, *Woningstichting Haag Wonen* ir *Stichting Woonbedrijf SWS.Hhvl* pateiktas apeliacinis skundas dėl 2011 m. gruodžio 16 d. Europos Sąjungos Bendrojo Teismo nutarties *Stichting Woonpunt ir kt. prieš Komisiją* (T-203/10, toliau – skundžiama nutartis).

2. Skundžiama nutartimi Bendrasis Teismas pripažino nepriimtina jų ieškinį dėl 2009 m. gruodžio 15 d. Komisijos sprendimo C (2009) 9963 galutinis, susijusio su valstybės pagalba E 2/2005 ir N 642/2009 – Nyderlandai – Esama pagalba ir speciali pagalba, skirta socialinio būsto statybos bendrovių projektams, (toliau – ginčijamas sprendimas), panaikinimo. Bendrasis Teismas laikėsi nuomonės, kad ginčijamas sprendimas, kiek jis priimtas dėl esamos pagalbos E 2/2005, yra susijęs su ieškovėmis taip pat, kaip ir su bet kuriuo kitu ūkio subjektu, kurio situacija yra arba gali būti tokia pati, ir kad *wocos* statuso, apibrėžiamo objektyviais kriterijais, nepakanka jų konkrečiai sąsajai nustatyti. Dėl ginčijamo sprendimo dalies dėl naujos pagalbos N 642/2009 Bendrasis Teismas nusprendė, kad panaikinimas ieškovėms nebūtų naudingas ir kad dėl tos priežasties jos neįrodė suinteresuotumo pareikšti ieškinį dėl šio sprendimo panaikinimo.

¹ — Originalo kalba: prancūzų.

3. Skundžiamoje nutartyje Bendrasis Teismas apsiribojo tik suinteresuotumo pareikšti ieškinį ir konkrečios sąajos nustatymo sąlygų nagrinėjimu, kaip tai buvo numatyta senojo EB 230 straipsnio ketvirtoje pastraipoje. Įsigaliojus Lisabonos sutarčiai (anksčiau už ginčijamą sprendimą), atsirado trečia galimybė fiziniams arba juridiniams asmenims, pageidaujantiems pareikšti ieškinį dėl panaikinimo. Dabar SESV 263 straipsnio ketvirta pastraipa *in fine* fiziniams ir juridiniams asmenims suteikiama teisė pareikšti ieškinį dėl reglamentuojamojo pobūdžio teisės aktų, kurie tiesiogiai su jais susiję ir dėl kurių nereikia priimti įgyvendinamųjų priemonių, panaikinimo.

4. Kadangi ieškinių, pateikto remiantis SESV 263 straipsniu, priimtumas priklauso viešosios politikos sričiai, šioje išvadoje Teisingumo Teismui siūlysiu išnagrinėti SESV 263 straipsnio ketvirtos pastraipos *in fine* taikymą nagrinėjamam atvejui. Tvirtinsiu, beje, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, nes neatliko šio tyrimo. Paskui prašysiu Teisingumo Teismą priimti galutinį sprendimą šiuo klausimu, pripažinti ieškinį priimtinu tiek, kiek jis susijęs su ginčijamo sprendimo dalimi dėl pagalbos E 2/2005, o dėl likusios ieškinių dalies pasiūlysiu grąžinti bylą Bendrajam Teismui, kad šis priimtų sprendimą iš esmės².

II – Ginčo aplinkybės

5. Apeliantės yra Nyderlanduose įsikūrusios *wocos*. Tai pelno nesiekiančios organizacijos, kurių tikslas įsigyti, pastatyti ir išnuomoti būstą, visų pirma skirtą nepalankioje socialinėje padėtyje esantiems asmenims ir socialiai remtinoms grupėms. *Wocos* vykdo ir kitą veiklą, kaip antai stato ir nuomoja būstus didesnėmis nuomos kainomis, taip pat parduoti ir nuomoti skirtus butus ir pastatus bendriesiems visuomenės interesams tenkinti.

A – Pagalba E 2/2005(esama pagalba)

6. 2002 m. Nyderlandų valdžios institucijos pranešė Europos Komisijai apie *wocos* skirtos valstybės pagalbos bendrą schemą. Kadangi Komisija nusprendė, kad *wocos* finansavimo priemonės gali būti laikomos esama pagalba, Nyderlandų valdžios institucijos atšaukė savo pranešimą.

7. Vis dėlto 2005 m. liepos 14 d. Komisija, remdamasi 1999 m. kovo 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 659/1999, nustatančio išsamias [EB 88] taikymo taisykles (OL L 83, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 1 t. p. 339), 17 straipsniu, Nyderlandų valdžios institucijoms pateikė raštą ir išreiškė abejonių dėl pagalbos E 2/2005 suderinamumo su bendrąja rinka. Kaip preliminarią išvadą Komisija šiame rašte nurodė, kad Nyderlandų valdžios institucijos privalo taip peržiūrėti *wocos* patikėtą viešosios paslaugos užduotį, kad socialinis būstas būtų skiriamas aiškiai apibrėžtai nepalankioje socialinėje padėtyje esančių ir socialiai remtinų asmenų tikslinei grupei. Komisija pridūrė, kad *wocos* privalo vykdyti visą komercinę veiklą rinkos sąlygomis ir kad negali pasinaudoti valstybės pagalba. Galiausiai, anot Komisijos, socialinio būsto pasiūla turi atitikti nepalankioje socialinėje padėtyje esančių asmenų ir socialiai remtinų grupių paklausą.

8. Išsiuntus šį raštą, Komisija ir Nyderlandų valdžios institucijos pradėjo derybas, kad suderintų aptariamą pagalbos schemą su SESV 106 straipsnio 2 dalimi.

9. 2007 m. balandžio 16 d. *Vereniging van Institutionele Beleggers in Vastgoed, Nederland* (Nyderlandų institucinių investuotojų į nekilnojamąjį turtą asociacija) Komisijai pateikė skundą dėl *wocos* suteiktos pagalbos schemos. 2009 m. birželio mėn. *Vesteda Groep BV* prisijungė prie šio skundo.

2 — Dėl bylos, kurioje Teisingumo Teismas yra taip pasielgęs, žr. 2011 m. spalio 13 d. Sprendimą *Deutsche Post ir Vokietija prieš Komisiją* (C-463/10 P ir C-475/10 P, Rink. p. I-9639, 77–82 punktai).

10. 2009 m. gruodžio 3 d. raštu Nyderlandų valdžios institucijos įsipareigojo pakeisti valstybės pagalbos *wocos* bendrą schemą ir Komisijai perdavė kelis pasiūlymus, atitinkančius šiuos įsipareigojimus.

11. Tuo remdamasi Nyderlandų valdžios institucijos patvirtino naujas taisykles, priimtas nauju ministerijos įsakymu ir nauju būsto įstatymu, kurių įsigaliojimo datos buvo atitinkamai nustatytos nuo 2010 m. sausio 1 d. ir nuo 2011 m. sausio 1 d.

12. Dėl naujos *wocos* finansavimo schemos, kurią pasiūlė Nyderlandų valdžios institucijos, suderinamumo Komisija ginčijamo sprendimo motyvų 72 punkte padarė išvadą, kad „pagalba, suteikta už socialinio būsto statybą, t. y. susijusi su asmenims skirtu būsto statyba ir nuoma, įskaitant pagalbines infrastruktūros statybą ir priežiūrą, <...> yra suderinama su SESV 106 straipsnio 2 dalimi“. Šitaip Komisija sutiko su Nyderlandų valdžios institucijų priimtais įsipareigojimais ir priėmė ginčijamą sprendimą.

B – Pagalba N 642/2009 (nauja pagalba)

13. 2009 m. lapkričio 18 d. Nyderlandų valdžios institucijos pranešė apie naują pagalbos schemą, skirtą nykstančių miestų teritorijų renovacijai. *Wocos* dirbo parinktuose kvartaluose ir pasinaudojo šia nauja schema, vadinama „specialia pagalba tam tikrų rajonų projektams“. Ši schema turėjo būti taikoma tomis pačiomis sąlygomis, kurios numatytos priemonėms pagal pagalbos E 2/2005 schemą, vėliau iš dalies pakeistą Nyderlandų valdžios institucijoms prisiėmus įsipareigojimus.

14. Pagalbą N 642/2009 *Centraal Fonds Volkshuisvesting* (Centrinis būsto fondas) turėjo išmokėti tiesioginių išmokų forma už specialių projektų, susijusių su būsto statyba ir nuoma ribotose neturtingiausias miesto bendruomenės atitinkančiose geografinėse teritorijose, įgyvendinimu. Šios pagalbos finansavimą turėjo užtikrinti naujas mokestis, taikomas *wocos*, vykdančioms savo veiklą už opių miesto zonų ribų.

15. Ginčijamame sprendime Komisija laikėsi nuomonės, kad pagalba N 642/2009 yra suderinama su bendrąja rinka. Ji nusprendė, kad „pagalba, suteikta už būsto asmenims statybą ir nuomą, įskaitant ir pagalbines infrastruktūros statybą ir priežiūrą, bei pastatų bendriesiems visuomenės interesams tenkinti statybą ir nuomą yra suderinama su SESV 106 straipsnio 2 dalimi“. Todėl Komisija, gavusi pranešimą apie naujas priemones, nusprendė dėl jų nepateikti prieštaravimų.

III – Procesas Bendrajame Teisme ir skundžiama nutartis

16. 2010 m. balandžio 30 d. Bendrojo Teismo kanceliarijai pateiktu pareiškimu ieškovės pareiškė ieškinį dėl ginčijamo sprendimo panaikinimo pagal SESV 263 straipsnį.

17. Grįsdamos savo prašymą ieškovės nurodė įvairius pagrindus. Nors Komisija ginčijo jų ieškinio priimtinumą, Bendrasis Teismas vis dėlto nusprendė pirmiausia priimti sprendimą šiuo klausimu.

18. Komisija teigė, kad, pirma, pagal SESV 263 straipsnį ginčijamas sprendimas nėra konkrečiai skirtas ieškovėms, kiek jis susijęs su pagalba E 2/2005, ir, antra, kad jos nėra suinteresuotos pareikšti ieškinį dėl ginčijamo sprendimo dalies, susijusios su pagalba N 642/2009, panaikinimo.

19. Bendrasis Teismas konstatavo, kad ginčijamas sprendimas tiek, kiek jis susijęs su pagalba E 2/2005, nėra skirtas ieškovėms. Šiuo klausimu jis, pirma, priminė nusistovėjusią teismų praktiką, pagal kurią įmonė negali ginčyti Komisijos sprendimo, kuriuo uždraudžiama sektoriaus pagalbos sistema, jei šis sprendimas yra susijęs su ja tik dėl to, kad ji priklauso aptariamam sektoriui arba yra potenciali šios pagalbos gavėja. Antra, Bendrasis Teismas nusprendė, kad taip pat yra ir dėl ieškinio dėl sprendimo, kuriuo Komisija, atsižvelgusi į nacionalinės valdžios institucijų priimtus įsipareigojimus, paskelbė, kad aptariama šitaip pakeista pagalbos schema yra suderinama su bendrąja rinka, panaikinimo.

20. Nagrinėjamu atveju Bendrasis Teismas konstatavo, pirma, skundžiamos nutarties 31 ir 32 punktuose, kad *wocos* statusas buvo suteiktas remiantis objektyviais kriterijais, kuriuos gali atitikti neribotas ūkio subjektų skaičius. Antra, šios nutarties 33 punkte jis priminė, kad *wocos* galėjo būti tik potencialios pagalbos priemonių gavėjos, nes Komisijos tyrimas „buvo pirminis“ po nacionalinės valdžios institucijų priimtų įsipareigojimų pakeistos pagalbos schemos „tyrimas“.

21. Bendrasis Teismas padarė išvadą, kad tik dėl *wocos* statuso ginčijamas sprendimas negali būti laikomas konkrečiai susijęs su šiais ūkio subjektais, kiek jis priimtas dėl pagalbos E 2/2005.

22. Be to, dėl ginčijamo sprendimo tiek, kiek jis susijęs su nauja pagalba N 642/2009 ir kuriuo ši pagalba pripažįstama suderinama su bendrąja rinka, Bendrasis Teismas skundžiamos nutarties 63 punkte nutarė, kad apeliančės neįrodė suinteresuotumo pareikšti ieškinį, nes šios sprendimo dalies panaikinimas joms nebūtų davęs kokios nors naudos.

23. Todėl Bendrasis Teismas nusprendė, kad visas ieškinys yra nepriimtinas.

IV – Apeliacinis skundas

24. 2012 m. kovo 9 d. Teisingumo Teismo kanceliarijoje gautu pareiškimu apeliančės pateikė šį apeliacinį skundą. Jos prašo Teisingumo Teismo panaikinti visą skundžiamą nutartį ar jos dalį ir grąžinti bylą Bendrajam Teismui. Apeliančės taip pat prašo priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

25. Apeliančės nurodo tris apeliacinio skundo pagrindus. Pirmasis ir antrasis pagrindai apima Bendrojo Teismo svarstymus dėl sprendimo dalies, susijusios su pagalba E 2/2005, o trečiasis pagrindas – svarstymus dėl pagalbos N 642/2009:

- pirmajame pagrinde apeliančės teigia, jog skundžiamoje nutartyje yra teisės klaida, netiksliai vertinamos reikšmingos faktinės aplinkybės ir nenurodomi motyvai, nes ieškinio priimtumas susietas su klausimu, ar apeliančės yra esamų pagalbos priemonių faktinės, ar potencialios gavėjos,
- antrajame pagrinde apeliančės kaltina Bendrąjį Teismą, kad šis padarė teisės klaidą, nes nusprendė, kad apeliančės nepriklauso uždaram *wocos*, gaunančių pagalbą E 2/2005, ratui,
- trečiajame pagrinde apeliančės galiausiai teigia, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, nes nusprendė, kad apeliančės nebuvo suinteresuotos pareikšti ieškinį dėl ginčijamo sprendimo panaikinimo tiek, kiek jis susijęs su pagalba N 642/2009.

26. Atsakyme į Teisingumo Teismo pateiktus klausimus apeliančės nurodo, kad nors ginčijamas sprendimas negali būti laikomas konkrečiai su jomis susijusiu, jos gali prašyti jį panaikinti, nes tai tiesiogiai su jomis susijęs reglamentuojamojo pobūdžio teisės aktas, dėl kurio nereikia priimti įgyvendinamųjų priemonių.

A – Dėl trečiojo pagrindo, susijusio su ieškovių suinteresuotumu pareikšti ieškinį

27. Suinteresuotumas pareikšti ieškinį reiškia suinteresuotumą pasiekti, kad ginčijamas aktas būtų panaikintas. Panaikinimas pats savaime privalo turėti teisinių pasekmių ieškovui³ t. y. tiksliau sakant, turi jam suteikti naudos⁴.

28. Skundžiamoje nutartyje Bendrasis Teismas aiškiai pasisakė dėl ieškovių suinteresuotumo pareikšti ieškinį dėl pagalbos N 642/2009, o Komisija šį suinteresuotumą ginčijo. Tačiau Bendrasis Teismas šios sąlygos neišnagrinėjo dėl ginčijamo sprendimo aspekto, susijusio su pagalba E 2/2005.

29. Suinteresuotumas pareikšti ieškinį yra esminė ir pirmoji bet kokio ieškinio sąlyga⁵. Jo nebuvimas yra viešąja tvarka grindžiamas nepriimtino pagrindu, kurį Teisingumo Teismas gali nagrinėti *ex officio*⁶. Tuo atveju, jei Teisingumo Teismas sutiktų su mano išvada dėl kitų galimų nepriimtino priežasčių, manau, reiktų išnagrinti klausimą dėl abiejų ginčijamų pagalbų.

1. Pagalba N 642/2009 ir suinteresuotumas pareikšti ieškinį

30. Pabrėžęs, kad ginčijamame sprendime nauja pagalba, kurios potencialios gavėjos buvo ieškovės, buvo pripažinta suderinama, Bendrasis Teismas skundžiamos nutarties 63 punkte nutarė, kad ginčijamo sprendimo panaikinimas nebūtų davęs ieškovėms naudos ir kad jos neįrodė suinteresuotumo pareikšti ieškinį.

31. Remiantis apeliančių nurodytu trečiuoju pagrindu apeliaciniam skundai pagrįsti, šis Bendrojo Teismo vertinimas yra teisiškai klaidingas. Apeliantės mano, kad yra suinteresuotos prašyti panaikinti ginčijamą sprendimą, nes Komisija pripažino pagalbą N 642/2009 suderinama su bendrąja rinka tik tiek, kiek jai galioja tos pačios paskyrimo sąlygos kaip ir pagalbą skiriant pagal esamos pagalbos E 2/2005 schemą. Taigi, ginčijamas sprendimas daro joms, kaip gavėjoms, nepalankų teisinį poveikį, nes aptariama nauja pagalba galėtų būti suteikta tik ginčijamame sprendime nurodytomis ribojančiomis sąlygomis.

32. Pateikiami trys argumentai. Pirmiausia, Bendrasis Teismas klaidingai rėmėsi prielaida, kad pagalbos schemos N 642/2009 taikymo sąlygos kyla ne iš Komisijos, o iš nacionalinės valdžios institucijų iniciatyvos. Be to, Bendrasis Teismas negalėjo padaryti išvados, kad ieškovės nėra suinteresuotos pareikšti ieškinį, nes neaišku, ar Komisija būtų patvirtinusi pagalbos schemą kitomis sąlygomis. Galiausiai šiomis aplinkybėmis Bendrasis Teismas nepritarė ieškovių kaltinimams dėl jų procesinių teisių pažeidimo.

33. Reikia priminti, kad iš SESV 256 straipsnio ir Teisingumo Teismo statuto 58 straipsnio pirmosios pastraipos matyti, kad apeliacinį skundą galima paduoti tik teisės klausimais. Tik Bendrasis Teismas kompetentingas, pirma, konstatuoti faktines aplinkybes, išskyrus atvejus, kai iš jam pateiktų bylos dokumentų matyti, kad jo konstatavimai yra faktiškai neteisingi, ir, antra, jas vertinti. Bendrajam Teismui konstatavus ar įvertinus faktines aplinkybes, pagal SESV 256 straipsnį Teisingumo Teismas turi kompetenciją tik patikrinti Bendrojo Teismo pateiktą teisinį šių faktinių aplinkybių ir jomis remiantis padarytų teisinių išvadų įvertinimą.

3 — 1986 m. birželio 24 d. Sprendimas *AKZO Chemie ir AKZO Chemie UK prieš Komisiją* (53/85, Rink. p. 1965, 21 punktą).

4 — Žr., be kita ko, 2008 m. vasario 28 d. Sprendimą *Neirinck prieš Komisiją* (C-17/07 P, 45 punktą) ir minėtą 2011 m. spalio 13 d. Sprendimą *Deutsche Post ir Vokietija prieš Komisiją* (37 punktą).

5 — 1989 m. liepos 31 d. Nutartis *S. prieš Komisiją* (C-206/89 R, Rink. p. 2841, 8 punktą).

6 — 1987 m. spalio 7 d. Nutartis *D.M. prieš Tarybą ir CES* (108/86, Rink. p. 3933, 10 punktą).

34. Todėl Teisingumo Teismas nėra kompetentingas nei patvirtinti faktinių aplinkybių, nei iš esmės nagrinėti įrodymų, kuriais Bendrasis Teismas grindė šias faktines aplinkybes. Iš tikrųjų, jei šie įrodymai buvo gauti teisėtai, laikytasi bendrųjų teisės principų ir proceso taisyklių, taikomų įrodinėjimo pareigai ir įrodymo administravimo srityje, tik Bendrasis teismas sprendžia dėl jam pateiktų įrodymų vertės. Taigi šių faktų vertinimas, išskyrus jų iškraipymo atvejį, nėra teisės klausimas, dėl kurio galima pateikti apeliacinį skundą Teisingumo Teisme⁷.

35. Taigi nagrinėjamu atveju apeliantės, remdamosi tuo, kad Bendrasis Teismas klaidingai nusprendė, jog pagalbos N 642/2009 suteikimo sąlygas nustatė Komisija, o ne nacionalinės valdžios institucijos, ginčija Bendrojo Teismo sprendimo priėmimo aplinkybių vertinimą, tačiau netvirtina, kad buvo iškraipytos faktinės aplinkybės.

36. Pateikdamos antrąjį argumentą apeliantės Bendrajam Teismui priekaištauja, kad jis pasirėmė tuo, jog neaišku, ar Komisija būtų patvirtinusi pagalbos schemą kitomis sąlygomis, ir konstatavo, kad jos nebuvo suinteresuotos pareikšti ieškinį. Konstatuotina, kad šis argumentas pateiktas dėl Bendrojo Teismo papildomo motyvo, kurį paneigus nebūtų galima pripažinti ieškovių suinteresuotumo pareikšti ieškinį. Be to, manau, kad apeliantės akivaizdžiai klaidingai vertina skundžiamos nutarties 59 punktą. Iš tiesų iš šio punkto nematyti, kad jos nėra suinteresuotos pareikšti ieškinį dėl to, kad buvo neaišku, ar Komisija būtų patvirtinusi pagalbos schemą kitomis sąlygomis, kurios joms būtų buvusios palankesnės. Bendrasis Teismas paprasčiausia norėjo pabrėžti, kad bylos aplinkybėmis ieškovės negalėjo teigti, kad situacija iki ginčijamo sprendimo priėmimo joms buvo palankesnė, nes jos nebuvo įgijusios jokios teisės gauti naują pagalbą, kuri dar buvo Komisijos išankstinio tyrimo stadijos.

37. Dėl apeliacinio skundo trečiajam pagrindui pagrįsti skirto trečiojo argumento pažymėtina: kadangi ginčijamas sprendimas buvo priimtas atlikus išankstinį tyrimą ir buvo pripažinta, kad pagalba yra suderinama su bendrąja rinka, apeliantės, kaip galimos šios naujos pagalbos gavėjos, negali teigti, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, nes neužtikrino, kad būtų laikomasi Reglamento 659/1999 6 straipsnyje numatytų procesinių teisių dėl SESV 108 straipsnio 2 dalyje nurodytos procedūros.

38. Tai išnagrinėjęs manau, kad Bendrasis Teismas nepadarė jokios teisės klaidos vertindamas ieškovių suinteresuotumą pareikšti ieškinį dėl ginčijamo sprendimo dalies, susijusios su pagalba N 642/2009. Todėl apeliacinio skundo trečiasis pagrindas turi būti iš dalies laikomas akivaizdžiai nepriimtiniu ir iš dalies akivaizdžiai nepagrįstu.

2. Pagalba E 2/2005 ir suinteresuotumas pareikšti ieškinį

39. Ginčijamame sprendime Komisija laikėsi nuomonės, kad net ir pakeista Nyderlandų socialinio būsto finansavimo sistema yra esama valstybės pagalba. Išnagrinėjusi Nyderlandų vyriausybės atliktų pakeitimų apimtį, ji nusprendė, kad „pagalba, suteikta už socialinio būsto statybą, t. y. susijusi su asmenims skirtu būsto statyba ir nuoma, įskaitant ir pagalbines infrastruktūros statybą ir priežiūrą, yra suderinama su SESV 106 straipsnio 2 dalimi“⁸.

40. Remiantis 2009 m. gruodžio 3 d. Nyderlandų Karalystės raštu Komisijai, naujos taisyklės turėjo būti nustatytos ministerijos dekretu ir nauju įstatymu dėl būsto, kurie turėjo įsigalioti atitinkamai nuo 2010 m. sausio 1 d. ir nuo 2011 m. sausio 21 d. Naujos taisyklės, beje, turėjo būti taikomos tik būsimai veiklai.

7 — Žr., be kita ko, 2008 m. liepos 10 d. Sprendimą *Bertelsmann ir Sony Corporation of America prieš Impala* (C-413/06 P, Rink. p. I-4951, 29 punktas ir jame nurodyta teismų praktika).

8 — Ginčijamo sprendimo motyvų 72 punktas.

41. Pirmas procedūros svarstymas gali duoti pagrindą teigti, kad ginčijamo sprendimo panaikinimas nesuteikia apeliančioms jokios naudos, nes jį panaikinus nebus panaikinti Nyderlandų valdžios institucijų priimtas naujasis įstatymas ir dekretas.

42. Vis dėlto iš Reglamento 659/1999 19 straipsnio 1 dalies matyti, kad Komisija inicijavo ir nustatė privaloma tvarka taikyti pakeitimus taip, kad schema būtų suderinama su Sąjungos teise.

43. Iš tiesų šioje nuostatoje numatyta, kad „jeigu susijusi valstybė narė pritaria pasiūlytomis priemonėms ir apie tai praneša Komisijai, Komisija tą faktą įregistruoja ir informuoja apie tai valstybę narę. Minėtoji valstybė narė privalo įgyvendinti atitinkamas priemones, kurioms ji pritarė“.

44. 2002 m. birželio 18 d. Sprendime *Vokietija prieš Komisiją* (C-242/00, Rink. p. I-5603) Teisingumo Teismas įtvirtino sprendimo, pagrįsto Reglamento 659/1999 19 straipsnio 1 dalimi, taikymą privaloma tvarka.

45. Šioje byloje Teisingumo Teismas priminė, kad Komisija, pasinaudodama pagal EB 87 ir 88 straipsnius, tapusius SESV 107 ir 108 straipsniais, turimais įgaliojimais, gali sukurti bendras gaires, kurių tikslas yra nurodyti, kaip ji ketina, pagal tuos pačius straipsnius, pasinaudoti diskrecija dėl naujos arba esamos pagalbos schemos. Kai šios bendrosios gairės buvo pagrįstos EB 88 straipsnio 1 dalimi, tapusia SESV 108 straipsnio 1 dalimi, jos tapo įprasto ir reguliaraus bendradarbiavimo elementu, kuriuo remdamasi Komisija kartu su valstybėmis narėmis turi nuolat peržiūrėti esamos pagalbos schemas ir siūlyti joms taikyti atitinkamas priemones, reikalingas bendrajai rinkai plėtoti arba jai veikti. Teisingumo Teismas dar pridūrė, kad „valstybei narei šioms atitinkamoms priemonėms pritarus, jos šiai valstybei taikomos privaloma tvarka <...>“⁹ ir konstatavo, kad „Bendrijos teisės aktų leidėjas perėmė teismų praktika patvirtintus principus <...> ir numatė Reglamente [Nr. 659/1999] 19 straipsnio 1 dalį“¹⁰.

46. Šiuo atveju pažymiu, kad ginčijamo sprendimo motyvų 74 punkte Komisija akivaizdžiai nurodė, jog „todėl Komisija pritaria Nyderlandų valdžios institucijų priimtoms išipareigojimams“ ir kad „pagal Reglamento [Nr. 659/1999] 19 straipsnį šiuo sprendimu Komisija išipareigojimus įregistruoja ir atitinkamų priemonių taikymas tampa privalomas“.

47. Taigi manau, kad riboto suinteresuotumo pareikšti ieškinį tyrimo rėmuose apeliančės gali teigti, kad gautų naudos iš ginčijamo sprendimo panaikinimo. Iš tiesų manau, kad „tokiai naudai [po ginčijamo teisės akto panaikinimo] nustatyti nereikia kelti per didelių reikalavimų, kai jau įvykdytos griežtos SESV 263 straipsnio 4 dalies antros arba trečios alternatyvos sąlygos“¹¹. Nagrinėjamu atveju, jeigu ginčijamas sprendimas turėtų būti panaikintas, Nyderlandų Karalystė galėtų savarankiškai taikyti priemones, kad schema būtų suderinama su Sąjungos teise. Šitaip apeliančės turėtų naudos iš ginčijamo sprendimo panaikinimo. Šiomis aplinkybėmis apeliančės įrodo suinteresuotumą pareikšti ieškinį ir reikalauti panaikinti ginčijamą sprendimą tiek, kiek jis susijęs su pagalba E 2/2005.

9 — Minėto Sprendimo *Vokietija prieš Komisiją* 28 punktas.

10 — Ten pat, 29 punktas. Bendrasis Teismas neseniai pritaikė šią teismų praktiką: „<...> reikia atmesti Komisijos iš esmės ginamą požiūrį, kai atskirai ir pažodžiui aiškinant minėtą 19 straipsnio 1 dalį teigiamai, kad Komisija nepriima jokio sprendimo per esamos pagalbos kontrolės procedūrą, kai valstybė narė pritaria pasiūlytomis atitinkamoms priemonėms <...>. Dėl ginčijamo sprendimo [Komisija šį sprendimą priėmė remdamasi Reglamento Nr. 659/1999 19 straipsnio 1 dalimi *in fine*] privalomų teisinių pasekmių pakanka pažymėti, kad pagal [šį straipsnį] suinteresuotoji valstybė narė, kuri vykdančią Reglamento Nr. 659/1999 26 straipsnio 1 dalyje numatytą paskelbimą būtina pritarė atitinkamoms priemonėms, „privalo <...> šias priemones įgyvendinti“ (2009 m. kovo 11 d. Sprendimas *TFI prieš Komisiją*, T-354/05, Rink. p. II-471, 68 ir 73 punktai ir juose nurodyta teismo praktika).

11 — Šiuo klausimu, žr. generalinės advokatės J. Kokott išvadą šiuo metu Teisingumo Teismo nagrinėjamoje byloje *Telefónica prieš Komisiją* (C-274/12 P)..

B – SESV 263 straipsnio 4 pastraipos „in fine“ taikymas

48. Nagrinėdamas ieškinio priimtinumą tiek, kiek jis susijęs su ginčijama sprendimo dalimi dėl pagalbos E 2/2005, Bendrasis Teismas tik konstatavo, kad ieškovės nėra ginčijamo sprendimo adresatės ir jis su jomis nėra konkrečiai susijęs. Du pirmieji apeliacinio skundo pagrindai apima, beje, tik šiuos argumentus.

49. Pažymiu, kad Bendrasis Teismas netikrino, ar ginčijamas sprendimas yra reglamentuojamojo pobūdžio teisės aktas, tiesiogiai susijęs su ieškovėmis ir dėl kurio nereikia priimti įgyvendinamųjų priemonių. Kitaip sakant, Bendrasis Teismas neišnagrinėjo SESV 263 straipsnio 4 pastraipos *in fine*, kiek joje numatyta nauja teisų gynimo priemonė.

50. Nors tiesa, kad apeliantės pačios neiškėlė klausimo Bendrajame Teisme (nei apeliaciniame skunde), jis susijęs su pagal SESV 263 straipsnį pareikšto ieškinio priimtumu ir viešąja tvarka. Šiuo požiūriu Teisingumo Teismas privalo jį išnagrinėti *ex officio*¹², todėl per 2013 m. balandžio 17 d. teismo posėdį šalys buvo paragintos pareikšti dėl jo savo nuomonę.

1. SESV 263 straipsnio 4 pastraipa *in fine* suteikiama trečia galimybė

51. Dabar SESV 263 straipsnio 4 dalyje numatyta, kad „kiekvienas fizinis ar juridinis asmuo gali pirmoje ir antroje pastraipose numatytomis sąlygomis pateikti ieškinį dėl jam skirtų aktų arba aktų, kurie yra tiesiogiai ir konkrečiai su juo susiję, *ar dėl reglamentuojančio pobūdžio teisės aktų, tiesiogiai su juo susijusių ir dėl kurių nereikia patvirtinti įgyvendinančių priemonių*“¹³.

52. Taigi dabar asmuo gali pareikšti ieškinį dėl panaikinimo neprivalėdamas įrodyti konkrečios sąsajos, tačiau su sąlyga, kad ginčijamas teisės aktas būtų tiesiogiai su juo susijęs reglamentuojamojo pobūdžio teisės aktas ir kad dėl jo nereikėtų priimti įgyvendinamųjų priemonių.

a) Reglamentuojamojo pobūdžio teisės aktas

53. Pagal 2011 m. rugsėjo 6 d. Bendrojo Teismo nutartį *Inuit Tapiriit Kanatami ir kt. prieš Parlamentą ir Tarybą* (T-18/10, Rink. p. II-5599) bet koks visuotinio taikymo teisės aktas negali būti kvalifikuojamas pagal SESV 263 straipsnį kaip „reglamentuojančio pobūdžio teisės aktas“. Tai taikytina teisėkūros aktams.

54. Remdamasis šiuo konstatavimu ir todėl, kad Lisabonos sutartyje, SESV 289 straipsnio 3 dalyje, panaudotas visiškai procedūrinis kriterijus teisėkūros aktams apibrėžti¹⁴, Bendrasis Teismas apibrėžė reglamentuojamojo pobūdžio teisės aktus tik kaip visuotinai taikomus teisės aktus, kurie nėra priimami pagal teisėkūros procedūrą.

55. Ši Bendrojo Teismo nutartis buvo apskūsta apeliacine tvarka¹⁵. Nors Teisingumo Teismas dar nėra priėmęs sprendimo, generalinė advokatė J. Kokott išvadoje patvirtina Bendrojo Teismo aiškinimą¹⁶.

12 — Žr., be kita ko, 2009 m. balandžio 23 d. Sprendimą *Sahlstedt ir kt. prieš Komisiją* (C-362/06 P, Rink. p. I-2903, 22 punktas).

13 — Išskirta mano.

14 — Pagal SESV 289 straipsnio 3 dalį: „pagal teisėkūros procedūrą priimti teisės aktai yra [taikant] teisėkūros procedūrą priimti aktai“.

15 — Byla *Inuit Tapiriit Kanatami ir kt. prieš Parlamentą ir Tarybą* (C-583/11 P), šiuo metu nagrinėjama Teisingumo Teisme.

16 — 2013 m. sausio 17 d. generalinės advokatės J. Kokott išvada byloje dėl apeliacinio skundo, pateikto dėl minėtos 2011 m. rugsėjo 6 d. Bendrojo Teismo nutarties *Inuit Tapiriit Kanatami ir kt. prieš Parlamentą ir Tarybą*.

56. Nors galiu pritarti generalinės advokatės J. Kokott pateiktiems keliems istoriniams ar teksto argumentams, nemanau, kad remiantis SESV 263 straipsnio pirmoje pastraipoje vartojamu terminu „teisėkūros procedūra priimti teisės aktai“ būtų galima suteikti priešingą prasmę kaip visuotinio taikymo teisės aktui šio straipsnio ketvirtoje pastraipoje vartojamam žodžių junginiui „reglamentuojančio pobūdžio teisės aktas“. Iš tiesų taikant teisėkūros procedūrą priimtam teisės aktui priešpastatomas dokumentas nebūtinai yra reglamentuojamojo pobūdžio teisės aktas; tai veikiau įgyvendinimo aktas, nes toks pavadinimas aiškiai vartojamas SESV 291 straipsnyje¹⁷.

57. Beje, teisės aktams, kurie priimti ne pagal teisėkūros procedūrą, apibrėžti ESV sutartyje nevertojamas terminas „reglamentuojančio pobūdžio“, o SESV 297 straipsnio 2 dalyje kalbama apie „ne [taikant] teisėkūros procedūrą priimtus aktus“.

58. Bet kuriuo atveju man neatrodo, kad šiuo aiškinimu, kuris doktrinoje toli gražu nepalaikomas vienbalsiai, būtų siekiama išspręsti problemas, lėmusias EB 230 straipsnio pakeitimą. Šiuo požiūriu ryškiausias paradoksas, be jokios abejonės, yra tas, kad pagal Bendrojo Teismo pateiktą siaurą aiškinimą byla *Unión de Pequeños Agricultores prieš Tarybą*¹⁸ vėl baigsis apeliacinio skundo nepriimtumu, nors ji sukėlė reformas.

59. Be to, negalima manyti, kaip mano kai kurie autoriai, palankūs siauram aiškinimui, kad prejudicinis klausimas yra mechanizmas, kurio visada pakanka, kad būtų užtikrinta veiksminga teisminė apsauga. Jei taip būtų, tada nebūtų buvę pagrindo keisti EB 230 straipsnio, kurio trūkumai išliktų savaime, jeigu manytume, kad taikant teisėkūros procedūrą priimtiems teisės aktams SESV 263 straipsnio 4 pastraipa netaikoma.

60. Vis dėlto kai kas tvirtina, kad ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa užpildomos egzistuojančios spragos. Tačiau šiuo atveju taip nėra. Šis straipsnis tėra paties Teisingumo Teismo tais pačiais žodžiais minėtame Sprendime *Unión de Pequeños Agricultores prieš Tarybą* suformuluoto principo teisinė išraiška¹⁹. ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa nesukuriama jokia nauja teisės norma. Jeigu taip būtų buvę, senjojo EB 230 straipsnio pakeitimas būtų buvęs nereikalingas.

61. Galiausiai manau, kad lojalaus bendradarbiavimo pareiga negali nustatyti reikalavimo valstybėms narėms kreiptis į nacionalinį teismą, nors ir nėra aptariamo valstybės priimto akto. Iš tikrųjų stebina, kad tarp tų asmenų, kurie, valstybėms priskirdami pareigą užtikrinti asmenų veiksmingą teisminę apsaugą, remiasi ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa, yra tokių, kurie, viena vertus, iš karto nurodo, kad daugelyje valstybių narių nėra nacionalinių ieškinių prieš taikant valstybių teisėkūros procedūrą priimtus teisės aktus, kad įteisintų jų nebuvimą Sąjungos lygiu. Ar ne paradoksalu manyti, kad normalu, jog Sutartis neleidžia asmenims pareikšti ieškinį prieš taikant Sąjungos teisėkūros procedūrą priimtus teisės aktus motyvuojant tuo, kad daugelyje valstybių neleidžiama pareikšti ieškinio prieš jų pačių įstatymus, tačiau iš tų pačių valstybių reikalaujama, nors ir netiesiogiai, tai daryti prieš Sąjungos teisės aktus?

17 — Pagal SESV 291 straipsnio 1 dalį: „valstybės narės imasi visų nacionalinės teisės priemonių, būtinų įgyvendinti teisiškai privalomus Sąjungos aktus“. 2 dalyje nustatyta, kad: „kai teisiškai privalomi Sąjungos aktai turi būti įgyvendinti vienodomis sąlygomis, tais aktais suteikiami įgyvendinimo įgaliojimai Komisijai arba <...> konkrečiais atvejais <...> – Tarybai“. Bet kuriuo atveju 4 dalyje nurodyta, kad „įgyvendinimo aktų pavadinimuose įrašomas žodis „įgyvendinimo“.

18 — 2002 m. liepos 25 d. sprendimas (C-50/00 P, Rink. p. I-6677).

19 — Teisingumo Teismo patvirtinta minėto sprendimo 41 punkte.

62. Beje, man neatrodo, kad pagrįstai būtų galima manyti, jog teisminė apsauga taptų veiksminga, nes asmuo teoriškai galėtų pateikti klausimą nacionalinei administracijai dėl pagal Sąjungos teisėkūros procedūrą priimto teisės akto taikymo jo asmeninei situacijai, tikėdamasis gauti atsakymą, kurį galėtų apskųsti teismui, kuris savo ruožtu galėtų pradėti prejudicinio sprendimo priėmimo procedūrą. Kaip neabejoti tikru veiksmingumu tokių teorinių konstrukčių, pagrįstų akto, kurio vienintelis *raison d'être* yra būti apskųstam ir kuris dėl to labai dirbtinis, egzistavimu? Be to, kas bus, jei nacionalinės valdžios institucija neatsakys?

63. Priminsiu, kad Teisingumo Teismas nusprendė, jog veiksminga teisminė apsauga nėra užtikrinama, jeigu asmuo neturi kito pasirinkimo, tik pažeisti teisės aktus, kad išprovokuotų kompetentingą nacionalinės valdžios instituciją priimti vykdymo aktą, nuo kurio galėtų gintis teisme, kuris galėtų pateikti prejudicinį klausimą²⁰. Kokios priežastys turėtų lemti, kad vertinimas būtų kitoks tuo atveju, kai nacionalinė valdžios institucija iš principo neprivalo priimti kokio nors akto?

64. SESV 263 straipsnio ketvirtos pastraipos *in fine* aiškinimas, neapimantis teisėkūros procedūra priimtų teisės aktų, man atrodo per siauras ir neatitinka EB 230 straipsnio ketvirtos pastraipos pakeitimo priežasčių.

65. Padaręs tokią išvadą linkstu pritarti kitokiam reglamentuojamojo pobūdžio teisės akto, kaip jis suprantamas pagal SESV 263 straipsnio ketvirtą pastraipą *in fine*, aiškinimui. Manau, kad reglamentuojamojo pobūdžio teisės aktas turi būti aiškinamas kaip visuotinai taikomas teisės aktas, neatsižvelgiant į tai, ar jis priimtas pagal teisėkūros procedūrą.

b) Kuris tiesiogiai susijęs su ieškovu

66. Nors trečioje ieškinio dėl panaikinimo galimybėje konkrečios sąsajos sąlyga išnyksta, tiesioginės sąsajos sąlyga išlieka. Neatrodo, kad jos apimtis keltų sunkumų, nes tiesioginio suinteresuotumo sąvoka yra vienoda SESV 263 straipsnio ketvirtoje pastraipoje numatytais antru ir trečiu atvejais²¹.

67. Tai reiškia, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką dėl SESV 263 straipsnio ketvirtos pastraipos Sąjungos teisės aktas yra tiesiogiai susijęs su fiziniu ar juridiniu asmeniu, kai šis aktas „tiesiogiai veikia asmens teisinę padėtį ir nepalieka jokios diskrecijos adresatui, atsakingam už jo įgyvendinimą, kuris yra vien automatinio pobūdžio ir kyla tik iš Sąjungos teisės normų, netaikant kitų tarpinių nuostatų“²².

68. Teisingumo Teismas taip pat turėjo galimybę šiuo klausimu pažymėti, kad valstybių narių veiksmų laisvės nebuvimas panaikina akivaizdų tiesioginio ryšio tarp Sąjungos teisės akto ir teisės subjekto nebuvimą. Kitaip tariant, kad tiesioginės sąsajos nebūtų, tarpinio akto rengėjo diskrecija siekiant įgyvendinti Sąjungos teisės aktą negali būti visiškai formali. Ji turi būti ieškovo teisinės sąsajos šaltinis²³.

20 — 2007 m. kovo 13 d. Sprendimas *Unibet* (C-432/05, Rink. p. I-2271, 64 punktas).

21 — Taip aiškina Bendrasis Teismas. Šiuo klausimu žr. 2011 m. spalio 25 d. Bendrojo Teismo sprendimą *Microban International ir Microban (Europe) prieš Komisiją* (T-262/10, Rink. p. II-7697, 32 punktas). Generalinė advokatė J. Kokott irgi gina šį požiūrį minėtose bylose *Inuit Tapiriit Kanatami ir kt. prieš Parlamentą ir Tarybą* (69 punktas) ir *Telefónica prieš Komisiją* (C-274/12 P, 59 punktas). Doktrinoje, be kita ko, žr. A. Albors-Llorens „Sealing the fate of private parties in annulment proceedings? The General Court and the new standing test in article 263(4) TFEU“, *The Cambridge Law Journal*, 2012, 71 t., p. 52–55; C. Werkmeister, S. Pötters ir J. Traut „Regulatory Acts within Article 263(4) TFEU – A dissonant Extension of Locus Standi for Private Applicants“, *Cambridge yearbook of European legal studies*, 13 t., 2010-2011, p. 311-332, ypač p. 329.

22 — 2008 m. kovo 13 d. Sprendimas *Komisija prieš Infront WM* (C-125/06 P, Rink. p. I-1451, 47 punktas).

23 — Dėl principo taikymo žr., pavyzdžiui, 2009 m. rugsėjo 17 d. Sprendimą *Komisija prieš Koninklijke FrieslandCampina* (C-519/07 P, Rink. p. I-8495, 48 ir 49 punktai).

c) Dėl kurio nereikia priimti įgyvendinamųjų priemonių

69. Lieka nustatyti SESV 263 straipsnio ketvirtos pastraipos paskutinės sakinio dalies, t. y. įgyvendinamųjų priemonių nebuvimo apimtį. Ar tai trečia sąlyga, ar paprastas tiesioginės sąsajos paaiškinimas?

70. Iki šiol Teisingumo Teismas dar neturėjo progos priimti sprendimo. Savo ruožtu Bendrasis Teismas nusprendė, kad Komisijos sprendimas, kuriuo pagalba pripažįstama neteisėta ir nurodoma ją gražinti, „negali būti laikomas aktu, dėl kurio nereikia priimti įgyvendinamųjų priemonių, [nes] ginčijamo sprendimo 6 straipsnio 2 dalyje minimos „nacionalinės priemonės [jam] įgyvendinti <...> tol, kol bus išieškota visa pagal [ginčijamą] schemą suteikta pagalba“. Pačiu šių susigrąžinimo priemonių buvimu pateisinama tai, kad ginčijamas aktas laikomas aktu, dėl kurio reikia priimti įgyvendinamąsias priemones. Iš tiesų asmenys, kuriems skirtos šios priemonės, gali jas ginčyti nacionaliniame teisme“²⁴.

71. Taigi šioje byloje Bendrasis Teismas bendrovei ieškovei nesuteikė teisės pareikšti ieškinio dėl panaikinimo remiantis Lisabonos sutartyje numatytu išplėtimu motyvuodamas tuo, kad, jo manymu, neišvengiamai egzistuoja nacionalinės įgyvendinamosios priemonės.

72. Manau, kad tokiu aiškinimu pernelyg sumažinami SESV 263 straipsnio ketvirtos pastraipa atlikto EB 230 straipsnio papildymo padariniai, nes visada galima sukurti Sąjungos reglamentuojamojo pobūdžio teisės akto nacionalinę įgyvendinamąją priemonę, kaip antai paskelbimą, pranešimą, patvirtinimą arba priminimą. Taigi pagal Bendrojo Teismo aiškinimą, dėl šių paprastų formalumų, kurie gali būti nenumatomi arba neprivalomi, nebūtų galima taikyti šio straipsnio.

73. Be to, toks aiškinimas, man atrodo, prieštarauja tikslui, kurio siekė sutarties rengėjai. Kaip priminė generalinė advokatė J. Kokott byloje *Telefónica prieš Komisiją*, „nustačius papildomą sąlygą dėl „įgyvendinamųjų priemonių“ buvo siekiama teisę pareikšti ieškinį išplėsti tik tokiais atvejais, kai pavieniai asmenys tam, „kad galėtų kreiptis į teismą, turi pažeisti teisės aktus“²⁵.

74. Aš vėl pritariu generalinės advokatės J. Kokott nuomonei, kad „reglamentuojamojo pobūdžio teisės aktui nustatytą reikalavimą, susijusį su įgyvendinimo priemonėmis, <...> reikia suprasti taip, jog tam, kad teisės akto poveikis paviniams asmenims būtų tiesioginis, nereikia priimti įgyvendinimo priemonių“²⁶. Šis apibrėžimas identiškas tiesioginės sąsajos apibrėžimui²⁷.

75. Manau, kad nacionaliniu lygmeniu nereikia vartoti SESV 263 straipsnio ketvirtoje pastraipoje *in fine* vartojamų žodžių „įgyvendinamosios priemonės“ ir juos priskirti Sąjungos teisei arba bent jau šiuo terminu nevadinti nacionalinės valdžios institucijų neturint vertinimo diskrecijos priimtų priemonių. Iš tiesų, kaip jau paaiškinta, valstybių narių veiksmų laisvės nebuvimas panaikina akivaizdų tiesioginio ryšio tarp Sąjungos teisės akto ir teisės subjekto nebuvimą.

76. Galiausiai manau, kad sąlyga dėl įgyvendinamųjų priemonių yra tik tiesioginės sąsajos pakartojimas²⁸.

24 — 2012 m. kovo 8 d. Bendrojo Teismo sprendimas *Iberdrola prieš Komisiją* (T-221/10, 46 punktas). Taip pat žr. 2012 m. kovo 21 d. Bendrojo Teismo nutartį *Telefónica prieš Komisiją* (T-228/10, 42 punktas). Skundas dėl šios nutarties šiuo metu nagrinėjamas (minėta byla C-274/12 P).

25 — Minėtos bylos 40 punktas.

26 — Ten pat, 41 punktas.

27 — Žr. generalinės advokatės J. Kokott išvados minėtoje byloje *Telefónica prieš Komisiją* 59 punkte pateiktą tiesioginės sąsajos apibrėžimą.

28 — Žr. šios išvados 67 punkte pateiktą tiesioginio suinteresuotumo apibrėžimą. Šiuo klausimu žr. A. Creus „Commentaire des décisions du Tribunal dans les affaires T-18/10-Inuit et T-262/10-Microban“, *Cahiers de droit européen*, 2011, p. 659, ypač p. 677, ir S. Peers ir M. Costa „Judicial review of EU Acts after the Treaty of Lisbon; Order of 6 September 2011, Case T-18/10 Inuit Tapiriit Kanatami and Others v. Commission & Judgment of 25 October 2011, Case T-262/10 Microban v. Commission“, *European Constitutional Law Review*, 2012, 8 t., p. 82-104, ypač p. 96.

77. Man atrodo, kad šis aiškinimas ypač tinka valstybės pagalbai, nes pagal nusistovėjusią teismų praktiką neteisėtos pagalbos panaikinimas ir jos susigrąžinimas yra logiška jos neteisėtumo nustatymo pasekmė²⁹. Vienintelis pagrindas, kuriuo valstybė narė gali remtis atsikirdama į SESV 108 straipsnio 2 dalies pagrindu Komisijos pareikštą ieškinį dėl įsipareigojimų neįvykdymo, yra absoliutus negalėjimas tinkamai vykdyti sprendimo³⁰. Taigi, valstybės narės priimtose susigrąžinimo priemonės tam tikra prasme tebus būtini ginčijamo sprendimo papildiniai.

78. Be to, pateiktu aiškinimu suteikiama didesnė galimybė sutelkti visus su valstybės pagalba susijusius ginčus Europos Sąjungos teismuose. Toks centralizavimas man atrodo dvejopai naudingas. Pirmia, pašalinus konkrečios sąsajos klausimą ir šitaip leidžiant potencialiems pagalbos gavėjams arba pagalbą gaunančios bendrovės konkurentams Komisijos sprendimą tiesiogiai ginčyti Teisingumo Teisme, centralizavimas padidina teisinį saugumą. Iš tiesų jis pašalina netikrumą dėl Sprendimo *TWD Textilwerke Deggendorf*, kuriuo buvo nustatyta pareiga iš anksto išspręsti konkrečios sąsajos problemą, nes priešingu atveju vėliau prejudicinis klausimas gali būti pripažintas nepriimtiniu³¹. Antra, centralizavimas panaikina būtinybę pradėti nacionalinę procedūrą, kad būtų galima patekti į Teisingumo Teismą su prejudiciniu klausimu. Kitaip sakant, jis leidžia naudoti labiau tiesioginę, taigi veiksmingesnę, greitesnę ir ekonomišką procedūrą.

79. Apskritai galiausiai kyla klausimas, ar naudinga atskirti tiesioginės sąsajos klausimą nuo patikslinimo, susijusio su įgyvendinamųjų priemonių nebuvimu. Iš tiesų, kaip galima įsivaizduoti, kad Sąjungos aktas gali daryti tiesioginį poveikį asmeniui, jeigu šiam aktui reikalinga tikra Europos ar nacionalinė įgyvendinamoji priemonė, nors pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką tam, kad Sąjungos teisės aktas būtų tiesiogiai susijęs su fiziniu asmeniu, jis turi veikti „tiesiogiai asmens teisinę padėtį <...>, [o įgyvendinimas] <...> kyla tik iš Bendrijos teisės normų, netaikant kitų tarpinių normų“³²?

2. Taikymas nagrinėjamu atveju

80. Ginčijamas sprendimas yra Komisijos sprendimas, kuriuo dvi pagalbos schemas (esama ir nauja) pripažįstamos suderinamomis su SESV 106 straipsnio 2 dalimi ir bendrąja rinka.

81. Komisija ginčijamame sprendime visų pirma išnagrinėjo pagalbos E 2/2005 dėl *wocos* finansavimo schemos, pakeistos po Nyderlandų valdžios institucijų priimtų įsipareigojimų, suderinamumą. Paskui ji išanalizavo naują schemą dėl pagalbos N 642/2009.

82. Taigi reikia nustatyti, ar šis Komisijos Nyderlandų Karalystei skirtas teisės aktas yra, pirma, reglamentuojamojo pobūdžio teisės aktas, ir, antra, ar šis aktas yra tiesiogiai, nepriimant įgyvendinamųjų priemonių, susijęs su apeliančiais.

a) Ar ginčijamas sprendimas yra reglamentuojamojo pobūdžio teisės aktas?

83. Nors neabejotina, kad ginčijamas sprendimas buvo priimtas ne pagal teisėkūros procedūrą, Komisija ginčija šio teisės akto visuotinio taikymo pobūdį. Kadangi šis aktas buvo skirtas tik Nyderlandų Karalystei, jis gali būti tik individualaus taikymo.

29 — Žr., be kita ko, 2011 m. balandžio 14 d. Sprendimą *Komisija prieš Lenkiją* (C-331/09, Rink. p. I-2933, 54 punktas).

30 — Žr., be kita ko, 2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimą *Komisija prieš Italiją* (C-304/09, Rink. p. I-13903, 35 punktas).

31 — 1994 m. kovo 9 d. sprendimas (C-188/92, Rink., p. I-833). Teisingumo Teismas šio sprendimo 17 punkte nusprendė, kad „<...> teisinio saugumo reikalavimai neleidžia pagalbos, dėl kurios Komisija priėmė sprendimą, remdamasi Sutarties 93 straipsniu, gavėjui, kuris galėjo ginčyti šį sprendimą ir kuris praleido privalomą terminą, šiuo klausimu numatytą Sutarties 173 straipsnio trečiojoje pastraipoje, ginčyti tokio sprendimo teisėtumo nacionaliniuose teismuose, pareiškiant ieškinį dėl šio sprendimo įgyvendinimo priemonių, kurių ėmėsi nacionalinės valdžios institucijos“.

32 — Minėto Sprendimo *Komisija prieš Infront WM* 47 punktas ir jame nurodyta teismų praktika.

84. Generalinė advokatė J. Kokott neseniai nuodugniai ir pagrįstai išnagrinėjo vienai valstybei narei skirto sprendimo pobūdį minėtoje byloje *Telefónica prieš Komisiją*³³.

85. Pritariu jos nuomonei, jog tokio pobūdžio sprendimas yra ypatingas, nes valstybės narės taip pat įgyvendina nacionalinės teisės sistemą, o joms skirti sprendimai yra privalomi visoms jų institucijoms. Kaip teigė generalinė advokatė J. Kokott: „valstybei narei skirti sprendimai, nors jų adresatas tik vienas, gali pakeisti nacionalinės teisės sistemą ir taip tapti visuotinai taikomais“³⁴.

86. Beje, Teisingumo Teismas pats kai kuriais atvejais, ypač valstybės pagalbos srityje, jau pripažino šio pobūdžio sprendimų visuotinį taikymą³⁵. Pagal nusistovėjusią teismų praktiką, kurią Bendrasis Teismas, beje, mini skundžiamoje nutartyje, Komisijos sprendimas, kuriuo draudžiama pagalbos schema, yra iš tiesų laikomas visuotinio taikymo priemone, kuri potencialiems pagalbos gavėjams taikoma objektyviai apibrėžtomis situacijoms ir sukelia teisinių pasekmių bendrai ir abstrakčiai numatyta asmenų kategorijai. Komisijos sprendimas potencialiems pagalbos gavėjams turi „visuotinio taikymo“ priemonės pobūdį³⁶. Ypač dėl šios priežasties teisės aktas iš principo nėra laikomas konkrečiai susijusiu su šiais gavėjais. Nagrinėjamu atveju manau, kad tokie patys argumentai gali būti taikomi Reglamento Nr. 659/1999 19 straipsnio 1 dalies pagrindu priimtam Komisijos sprendimui, kuriuo pripažįstami nacionalinės valdžios institucijų priimti išipareigojimai, o esamos pagalbos schemas pakeitimai pripažįstami suderinamais su bendrąja rinka.

87. Kadangi pakeista pagalbos schema yra taikytina objektyviai apibrėžtomis situacijoms ir sukelia teisinių pasekmių bendrai ir abstrakčiai numatyta asmenų kategorijai, tas pats pasakytina ir apie Komisijos sprendimą, kuriuo ji leidžiama. Priešingai, nei mano Komisija, šiuo požiūriu aš nematau priežasties, kodėl reiktų daryti skirtumą tarp sprendimų, kuriais pagalbos schema patvirtinama ir kuriais ji draudžiama.

88. Todėl nesvarbu, ar vadovaujamasi plačiu, ar siauru reglamentuojamojo pobūdžio teisės akto sąvokos aiškinimu, ginčijamas sprendimas, kaip visuotinai taikomas teisės aktas, priimtas ne pagal teisėkūros procedūrą, atitinka SESV 263 straipsnio ketvirtoje pastraipoje nustatytą pirmąją sąlygą.

b) Ar teisės aktas yra tiesiogiai, nepriimant įgyvendinamųjų priemonių, susijęs su apeliančiais?

89. Atsakyme į raštu pateiktą klausimą Komisija mano, kad įgyvendinamosios priemonės reikalingos, kad ginčijamas sprendimas turėtų poveikį. Ji galvoja ne tik apie ginčijamo sprendimo motyvų 41 punkte nurodytą ministerijos dekretą ir įstatymą, bet primena 2010 m. lapkričio 3 d. laikinąjį reglamentą dėl pripažintų būsto statybos bendrovių teikiamų bendros ekonominės svarbos paslaugų (paskelbta *Nederlandse Staatcourant*, Nr. 17515, 2010 m. lapkričio 8 d.).

90. Negalima paneigti įgyvendinamųjų priemonių buvimo. Jos yra būdingos procedūrai dėl esamų pagalbos schemų, kaip antai sukurtai pagal Reglamentą Nr. 659/1999. Jo 19 straipsnio 1 dalyje iš tiesų akivaizdžiai nurodyta, kad jei valstybė narė pritaria Komisijos pasiūlytomis priemonėmis, ji Komisiją apie tai informuoja. Komisija tą faktą įregistruoja, o valstybė narė „privalo įgyvendinti atitinkamas priemones, kurioms ji pritarė“.

91. Vis dėlto, kaip jau nurodžiau, manau, kad sąlyga, susijusi su įgyvendinamųjų priemonių nebuvimu, tėra tiesioginės sąsajos pakartojimas, ir tam, kad ši sąsaja neatsirastų, valdžios institucijos, kuri privalo priimti įgyvendinamąją priemonę, veikimo laisvė negali būti visiškai formali.

33 — Ten pat, 21–29 punktai.

34 — Ten pat, 25 punktas.

35 — Žr. 2007 m. birželio 7 d. Sprendimą *Carp* (C-80/06, Rink. p. I-4473, 21 punktas) ir 2008 m. balandžio 8 d. Nutartį *Saint-Gobain Glass Deutschland prieš Komisiją* (C-503/07 P, Rink. p. I-2217, 71 punktas).

36 — Žr., be kita ko, 2004 m. balandžio 29 d. Sprendimą *Italija prieš Komisiją* (C-298/00 P, Rink. p. I-4087, 37 punktas).

92. Taigi, kaip pažymėjau nagrinėdamas apeliančių suinteresuotumą pareikšti ieškinį, kadangi ginčijamas sprendimas yra pagrįstas Reglamento Nr. 659/1999 19 straipsnio 1 dalimi, jame Nyderlandų Karalystei nepaliekama jokios diskrecijos.

93. Pagal šią nuostatą pakeitimai, dėl kurių schema tampa suderinama su Sąjungos teise, tampa privalomi tik tada, kai Komisija jiems pritaria. Beje, ginčijamo sprendimo motyvų 74 punkte Komisija akivaizdžiai nurodė, kad „pritaria Nyderlandų valdžios institucijų priimtiems išsipareigojimams“ ir kad „pagal Reglamento Nr. 659/1999 19 straipsnį šiuo sprendimu [Komisija] išsipareigojimus įregistruoja ir atitinkamų priemonių taikymas tampa privalomas“. Šis teiginys pakartotas sprendimo motyvuose (108 punkte).

94. Komisija nurodė, kad po ginčijamo sprendimo priėmimo Nyderlandų Karalystė išsaugotų diskreciją, nes ji visada būtų laisva visiškai atsisakyti aptariamąs pagalbąs schemas. Tačiau aš taip nemanau, nes Nyderlandų Karalystei pasiūlius Komisijai pakeitimus, kurie ginčijamu sprendimu buvo pripažinti privalomi, galimybė, kad ji nuspręstų atsisakyti pagalbąs schemas buvo visiškai teorinė. Priešingai, Nyderlandų valdžios institucijų noras taikyti sprendimą nekėlė jokių abejonių³⁷.

95. Be to, priešingai, nei tvirtina Komisija, apeliančės savo atsakyme į raštu pateiktus klausimus pažymi, kad nėra jokios priemonės, kurią jos galėtų ginčyti nacionaliniame teisme. Teiginys buvo kategoriškai pakartotas teismo posėdyje: kai teisės aktas yra privalomojo pobūdžio visuotinai taikomas teisės aktas, kaip antai 2010 m. lapkričio 3 d. laikinojo reglamento 4 straipsnis dėl pripažintų socialinio būsto statybos bendrovių teikiamų bendros ekonominės svarbos paslaugų, nacionalinės teisės sistemoje fizinis asmuo negali pareikšti jokio ieškinio.

96. Be to, dėl įpareigojimo 90 % būstų skirti asmenims, kurių pajamos neviršija tam tikros sumos, įrašyto minėto nacionalinio reglamento 4 straipsnyje, nereikia priimti jokio kito sprendimo. Priešingai, tik šios taisyklės pažeidimas, kaip antai atsisakymas suteikti pagalbą, galėtų sukelti valdžios institucijos reakciją. Šiuo požiūriu tegul man bus leista nepritari Komisijos reikalavimui, pagal kurį reikia neišvengiamai susidurti su baudžiamojo persekiojimo rizika, kad atitiktum minėtą *Unibet* teismo praktiką. Kad ir kokia būtų sankcija, tokia schema tikrai neatitinka veiksmingos teisminės apsaugos reikalavimo.

97. Šiomis aplinkybėmis nesuteikti apeliančėms teisės pareikšti ieškinį dėl ginčijamo sprendimo panaikinimo, man atrodo, reiškia joms nesuteikti teisminės apsaugos.

98. Todėl manau, kad ginčijamas sprendimas pagal SESV 263 straipsnio ketvirtą pastraipą *in fine* yra tiesiogiai susijęs su apeliančėmis ir dėl jo nereikia priimti įgyvendinamųjų priemonių, nes jis tiesiogiai veikia apeliančių teisinę padėtį ir nepalieka jokios diskrecijos adresatui, t. y. Nyderlandų Karalystei, atsakingam už jo įgyvendinimą.

99. Man atrodo, kad minėtoje ketvirtoje pastraipoje *in fine* nustatytos sąlygos yra tenkinamos, ir Bendrasis Teismas turi šios nuostatos pagrindu apeliančių ieškinį priimti. Mano nuomone, Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, nes šį ieškinį pripažino nepriimtiniu.

C – Dėl pirmojo ir antrojo pagrindų, grindžiamų būtinybe, kad ginčijamas teisės aktas būtų konkrečiai susijęs su asmeniu

100. Jei Teisingumo Teismas nuspręstų, kad SESV 263 straipsnio ketvirtos pastraipos *in fine* sąlygos netenkinamos, reikėtų išnagrinėti du pirmuosius apeliančių pateiktus apeliacinio skundo dėl ginčijamo sprendimo pagrindus, kiek jie susiję su pagalba E 2/2005.

37 — Panašaus Teisingumo Teismo vertinimo klausimu dėl Prancūzijos Respublikos pateikto apsaugos priemonių prašymo (importo kvota) žr. 1985 m. sausio 17 d. Sprendimą *Piraiiki-Patraiki ir kt. prieš Komisiją* (11/82, Rink. p. 207, 9 punktas).

101. Abu pagrindai susiję su ginčijamo sprendimo „konkrečios sąsajos“ sąlygos taikymu šiam atvejui Bendrajame Teisme. Išnagrinėsiu juos kartu.

1. Sąvoka

102. Konkrečios sąsajos sąlyga ieškinio dėl panaikinimo atveju, be abejonės, yra viena sunkiausiai apibrėžiamų sąvokų. Po Sprendimo *Plaumann* nusistovėjusiose teismų praktikoje kartojama, kad „subjektai, kuriems šis sprendimas skirtas, gali manyti, kad jie yra konkrečiai susiję su šiuo sprendimu tik tokiu atveju, jei šis sprendimas juos paveikia dėl tam tikrų jų ypatingų savybių arba dėl faktinių aplinkybių, kurios išskiria juos iš kitų asmenų ir taip jį individualizuoja analogiškai kaip ir asmenį, kuriam šis sprendimas yra skirtas“³⁸.

103. Vis dėlto principo apimtis buvo sumažinta. Tai, kad nuostata dėl savo pobūdžio ir taikymo srities yra bendrojo pobūdžio, nes taikoma visiems suinteresuotiems ūkio subjektams, nepaneigia to, kad su kai kuriais jų ji gali būti konkrečiai susijusi. Taip yra, „jeigu sprendimas paveikia grupę asmenų, kurie buvo nustatyti arba kuriuos buvo galima nustatyti priimant šį aktą dėl šios grupės nariams *būdingų kriterijų* <...>. [Iš tiesų] šis aktas gali būti konkrečiai susijęs su šiais asmenimis tiek, kiek jie sudaro apibrėžtą ūkio subjektų grupę“³⁹. Teisingumo Teismo nuomone „taip gali būti, be kita ko, tuomet, kai sprendimas pakeičia iki jį priimant asmens įgytas teises“⁴⁰.

104. Priešingai, taip nėra, „kai akivaizdu, kad [priemonė teisės subjektams, kurių skaičių arba tapatybę galima nustatyti daugiau ar mažiau tiksliai,] taikoma pagal aptariamą teisės aktu apibrėžtas *objektyvias* teises ar faktines *aplinkybes*“⁴¹.

2. Vertinimas

105. Iš šios teismų praktikos matyti, kad individualizavimas, kaip tai suprantama pagal SESV 263 straipsnį, priklauso nuo kriterijaus, leidžiančio nustatyti grupės narius, subjektyvaus arba, priešingai, objektyvaus, aspekto.

106. Skundžiamoje nutartyje Bendrasis Teismas nusprendė, kad konkrečios sąsajos nėra, nes *wocos* statusas ieškovėms buvo suteiktas pagal objektyvius kriterijus, kuriuos galėjo atitikti neribotas skaičius subjektų kaip potencialių pagalbos E 2/2004, nurodytos ginčijamame sprendime, gavėjų.

107. Skundžiamos nutarties 31 punkte Bendrasis Teismas teisingai atkreipė dėmesį į tai, kad „*wocos* statuso suteikimas atitinka objektyvius kriterijus. Iš tiesų <...> *wocos* statusas suteikiamas pagal 1901 m. Aprūpinimo būstu įstatymo (Woningwet) 70 straipsnyje numatytą patvirtinimo sistemą. Šis patvirtinimas Karaliaus dekretu suteikiamas institucijoms, atitinkančioms tam tikras objektyvias sąlygas: turėti asociacijos arba fondo juridinį statusą, nesiekti pelno, turėti vienintelį tikslą dirbti socialinio būsto statybos srityje ir savo turtą naudoti aprūpinimo socialiniu būstu interesais. Vadinasi, *wocos* priskiriamos prie bendros ir abstrakčiai numatytos asmenų kategorijos“.

108. Šiomis aplinkybėmis Bendrasis Teismas teisingai nusprendė, kad ginčijamas sprendimas tiek, kiek jis priimtas dėl pagalbos E 2/2005, yra susijęs su apeliantėmis, kaip su bet koku kitu ūkio subjektu, kurio situacija yra arba gali būti tokia pati.

38 — 1963 m. liepos 15 d. Sprendimas *Plaumann prieš Komisiją* (25/62, Rink. p. 197, ypač p. 223). Iš naujesnės teismo praktikos žr. minėto Sprendimo *Komisija prieš Infront WM* 70 punktą ir minėto Sprendimo *Sahlstedt ir kt. prieš Komisiją* 26 punktą.

39 — Minėto Sprendimo *Sahlstedt ir kt. prieš Komisiją* 30 punktas. Išskirta mano. Taip pat žr. 2006 m. birželio 22 d. Sprendimą *Belgija ir Forum 187 prieš Komisiją* (C-182/03 ir C-217/03, Rink. p. I-5479, 60 punktas). 1975 m. lapkričio 18 d. Sprendime *CAM prieš EEB* (100/74, Rink. p. 1393, 18 punktas) Teisingumo Teismas nusprendė, kad ginčijamas teisės aktas buvo susijęs su „tam tikru skaičiumi subjektu, nustatytų *konkrečių veiksmų*“, kuriuos jie atliko arba galėjo atlikti, *pagrindu*. Paryškinta mano.

40 — Minėto Sprendimo *Komisija prieš Infront WM* 72 punktas ir jame nurodyta teismų praktika.

41 — Ten pat, 31 punktas ir jame nurodyta teismų praktika. Išskirta mano.

109. Todėl manau, kad pirmasis pagrindas, kuriuo remiasi apeliančės, yra nepagrįstas.

110. Tačiau esu atsargesnis dėl Bendrojo Teismo atlikto uždaro institucijų, kurių skaičius nustatytas arba jį galima nustatyti, rato buvimo vertinimo. Šie argumentai yra antrojo pagrindo dalykas.

111. Pasak Bendrojo Teismo, ieškovių nurodytos teismų praktikos nagrinėjamu atveju nebuvo galima taikyti, nes minėtuose sprendimuose *Belgija ir Forum 187 prieš Komisiją* ir *Piraiki-Patraiki ir kt. prieš Komisiją* ieškovės priklausė grupei, kurios nebuvo galima išplėsti priėmus sprendimus.

112. Kaip jau minėjau⁴², Teisingumo Teismas nusprendė, kad teisės aktas gali būti konkrečiai susijęs su asmenų grupe, jeigu šie asmenys buvo „nustatyti arba kuriuos buvo galima nustatyti priimant šį aktą dėl šios grupės nariams būdingų kriterijų <...>“⁴³.

113. Būtent ši teismų praktika buvo pritaikyta minėtuose sprendimuose *Piraiki-Patraiki ir kt. prieš Komisiją* bei *Belgija ir Forum 187 prieš Komisiją*⁴⁴. Pastarojoje byloje Teisingumo Teismas nusprendė, kad *Forum 187* galėjo pareikšti ieškinį, nes atstovavo koordinavimo centrams, su kuriais ginčijamas teisės aktas buvo konkrečiai susijęs. Tas teisės aktas buvo Komisijos sprendimas, kuriuo Belgijos mokesčių sistema buvo pripažinta su Sąjungos teise nesuderinama valstybės pagalba. Teisingumo Teismo nuomone, dėl šio teisės akto sutrumpėjo 2001 m. ir 2002 m. pratęsto koordinavimo centrų patvirtinimo trukmė. Šie trisdešimt centrų buvo lengvai nustatomi ginčijamo sprendimo priėmimo momentu. Be to, ginčijamame sprendime nebuvo numatytos laikinosios priemonės koordinavimo centrams, kurių patvirtinimas buvo besibaigias tuo metu, kai buvo pranešta apie šį sprendimą, o jų patvirtinimo prašymas buvo svarstomas. Teisingumo Teismo nuomone, šie kiti aštuoni centrai sudarė uždara specialiai sprendimu paveiktų asmenų ratą, nes jie nebegalėjo gauti patvirtinimo pratęsimo⁴⁵.

114. Kaip ir šioje byloje, tai buvo Komisijos sprendimas dėl esamos valstybės pagalbos. Tiesa, šiuo sprendimu buvo reikalaujama ateityje pakeisti schemą nereikalaujant grąžinti pagalbos, o ginčijamu sprendimu pakeista schema laikoma atitinkančia Sąjungos teisę. Vis dėlto šios skirtingos faktinės aplinkybės man neatrodo lemiamos vertinant ieškinio priimtinumą.

115. Iš ties, Teisingumo Teismas tam, kad nuspręstų, ar *ASBL Forum 187* pareikštas ieškinys yra priimtinas, atsižvelgė, viena vertus, į koordinavimo centrus, kurių patvirtinimas buvo pratęstas 2001 m. ir 2002 m., ir, kita vertus, į koordinavimo centrus, kurie pranešimo apie Komisijos sprendimą momentu buvo įteikę prašymą patvirtinimą pratęsti.

116. Nors šie kriterijai atrodo objektyvūs, Teisingumo Teismas juos laikė subjektyviais, t. y., Teisingumo Teismo žodžiais, būdingais atitinkamos grupės nariams. Bet kuriuo atveju jie iš esmės nesiskiria nuo kriterijų, taikomų apeliančėms šioje byloje. Iš tiesų ginčijamo sprendimo priėmimo momentu Karaliaus dekretu buvo nurodyta 410 *wocos*. Ginčijamas sprendimas, kuriuo Komisija patvirtina Nyderlandų Karalystės parengtus pakeitimų pasiūlymus, būtinai reiškia, kad tos *wocos*, ir tik jos, neišvengiamai nebesinaudos tais pačiais privalumais, kuriais pasinaudojo pagal senąją ir besibaigiančią sistemą (pavyzdžiui, paskolų garantijų pasibaigimas). Tas faktas, kad priėmus ginčijamą sprendimą gali būti patvirtintos kitos *wocos*, man atrodo, neturi esminio poveikio. Kaip jau buvo minėta, Teisingumo Teismas sutiko ūkio subjektą, su kuriuo susijęs „sprendimas, [kuriuo] keičiamos iki jo priėmimo įgytos teisės“⁴⁶, kvalifikuoti kaip priklausantį uždaram asmenų ratui.

42 — Žr. šios išvados 103 punktą.

43 — Minėto Sprendimo *Sahlstedt ir kt. prieš Komisiją* 30 punktas.

44 — Žr. Sprendimo *Piraiki-Patraiki ir kt. prieš Komisiją* 31 punktą ir Sprendimo *Belgija ir Forum 187 prieš Komisiją* 60 punktą.

45 — Žr. Sprendimo *Belgija ir Forum 187 prieš Komisiją* 61–63 punktus.

46 — Minėto Sprendimo *Komisija prieš Infront WM* 72 punktas ir jame nurodyta teismų praktika.

117. Todėl manau, kad antrasis pagrindas yra pagrįstas, nes Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, kai nusprendė, jog ieškovės ginčijamo sprendimo priėmimo momentu nepriklausė uždaram institucijų, kurias galima nustatyti, ratui. Priešingai, man atrodo, kad ginčijamas sprendimas yra tiesiogiai⁴⁷ ir konkrečiai susijęs su ieškovėmis.

118. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, Teisingumo Teismui siūlau ieškovių ieškinį pripažinti priimtiniu ir tuo remiantis panaikinti skundžiamą nutartį, kiek ji susijusi su ginčijamo sprendimo dalimi dėl pagalbos E 2/2005. Be to, siūlau Teisingumo Teismui grąžinti bylą Bendrajam Teismui, kad šis priimtų sprendimą dėl ieškinio pagrįstumo, ir atidėti bylinėjimosi išlaidų klausimo nagrinėjimą.

V – Santrauka

A – Dėl pagalbos N 642/2009

119. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, kaip ir Bendrasis Teismas manau, kad apeliantės nėra suinteresuotos pareikšti ieškinio dėl ginčijamo sprendimo, kiek jis susijęs su pagalba N 642/2009, panaikinimo.

120. Todėl Teisingumo Teismui siūlau nuspręsti, kad trečiasis pagrindas yra iš dalies akivaizdžiai nepriimtinas ir iš dalies akivaizdžiai nepagrįstas.

B – Dėl pagalbos E 2/2005

121. Pirmiausia, priešingai nei pagalbos N 642/2009 atveju, manau, kad apeliantės yra suinteresuotos pareikšti ieškinį dėl panaikinimo.

122. Paskui manau, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, nes neištyrė SESV 263 straipsnio ketvirtos pastraipos *in fine* taikymo nagrinėjamu atveju. Todėl Teisingumo Teismui siūlau priimti apeliacinį skundą.

123. Šiuo atžvilgiu pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 61 straipsnio pirmą pastraipą, jei apeliacinis skundas pagrįstas, Teisingumo Teismas gali pats paskelbti galutinį sprendimą, jei toje bylos stadijoje tai galima daryti, arba grąžinti bylą Bendrajam Teismui, kad jis priimtų sprendimą.

124. Nagrinėjamu atveju manau, kad Teisingumo Teismas turi visą būtiną informaciją, kad priimtų galutinį sprendimą dėl priimtumo.

125. Šiuo atžvilgiu norėčiau atkreipti dėmesį į tai, kad tenkinamos ieškiniui dėl panaikinimo pareikšti šiuo pagrindu taikomos sąlygos, t. y. kad teisės aktas būtų reglamentuojamojo pobūdžio, būtų tiesiogiai susijęs su apeliantėmis ir dėl kurio nereikėtų priimti įgyvendinamųjų priemonių.

126. Tuo atveju, jeigu Teisingumo Teismas nepritartų mano nuomonei, vis dėlto manau, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, kai vertino konkrečios sąsajos sąlygą. Manau, kad ieškovės ją tenkina. Vadinasi, ieškovių ieškinį Bendrasis Teismas turėjo pripažinti priimtiniu, todėl jų apeliacinį skundą reikia patenkinti, nes antrasis apeliacinio skundo pagrindas yra pagrįstas.

127. Kita vertus, manau, kad Teisingumo Teismas negali priimti sprendimo dėl ieškovių pateiktų ieškinų esmės, nes Bendrojo Teismo atlikti vertinimai yra susiję tik su ieškinio priimtumu, nenagrinėjant bylos iš esmės.

47 — Žr. nurodytus argumentus dėl tiesioginės sąsajos, pateiktus nagrinėjant naujo SESV 263 straipsnio ketvirtą pastraipą *in fine*.

128. Todėl bylą reikia grąžinti Bendrajam Teismui, kad jis priimtų sprendimą dėl ieškovių reikalavimų, kuriais siekiama, kad būtų panaikintas ginčijamas sprendimas, kiek jis susijęs su pagalba E 2/2005.

VI – Dėl bylinėjimosi išlaidų

129. Kadangi byla grąžinama Bendrajam Teismui, reikia atidėti klausimo dėl bylinėjimosi išlaidų, patirtų per apeliacinį procesą, nagrinėjimą.

VII – Išvada

130. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui priimti tokį sprendimą:

1. Atmesti apeliacinį skundą, kiek jis susijęs su 2011 m. gruodžio 16 d. Europos Sąjungos Bendrojo Teismo nutarties *Stichting Woonpunt ir kt. prieš Komisiją* (T-203/10) argumentais dėl 2009 m. gruodžio 15 d. Komisijos sprendimo C (2009) 9963 galutinis, susijusio su valstybės pagalba E 2/2005 ir N 642/2009 – Nyderlandai – Esama pagalba ir speciali pagalba, skirta socialinio būsto statybos bendrovių projektams, dalimi dėl pagalbos N 642/2009.
2. Panaikinti minėtą Nutartį *Stichting Woonpunt ir kt. prieš Komisiją*, kiek ji susijusi su Sprendimo C (2009) 9963 galutinis dalimi dėl pagalbos E 2/2005.
3. Ieškinys yra priimtinas, kiek jis susijęs su Sprendimo C (2009) 9963 galutinis dalimi dėl pagalbos E 2/2005.
4. Grąžinti bylą Europos Sąjungos Bendrajam Teismui, kad jis priimtų sprendimą dėl ieškinio, kiek jis susijęs su Sprendimo C (2009) 9963 galutinis dalimi dėl pagalbos E 2/2005, pagrįstumo.
5. Atidėti klausimo dėl bylinėjimosi išlaidų nagrinėjimą.